

Vragen en antwoorden bij het politiebepsluit captatieverbod waterlopen in de provincie Antwerpen (18/07/2019)

Deze Q&A moet samen worden gelezen met het **politiebepsluit captatieverbod waterlopen** van 18 juli 2019, uitgevaardigd door de gouverneur van de provincie Antwerpen. Omwille van de afgelopen droogteperiode en de weersvoorspellingen zijn er maatregelen genomen m.b.t. de captatie van water om de ecologisch goede **toestand van de waterlopen in een aantal stroomgebieden** te beschermen en/of zeker niet achteruit te laten gaan.

Algemeen

Q: Welke maatregelen zijn van kracht bij het politiebepsluit van 18 juli 2019?

A: Voor alle waterlopen in de vermelde stroomgebieden geldt er met onmiddellijke ingang een captatieverbod. Uit de kanalen mag nog wel water gecapteerd worden, zij het enkel op daartoe geselecteerde punten die te vinden zijn op de website <https://www.vlaamsewaterweg.be/watercaptaties>.

Er geldt een meldingsplicht voor captaties tot 500 m³/jaar (de som van alle captaties per gebruiker), en een vergunningsplicht voor captaties boven 500 m³/jaar. De procedures en formulieren daarvoor zijn te vinden op: <https://www.vlaamsewaterweg.be/watercaptatie>.

Tot de opheffing van het besluit mag er geen water worden getrokken uit deze waterlopen. Uitzondering hierop is het beperkt capteren van drinkwater voor het eigen vee dat nog buiten staat. Het beperkt capteren van aanmaakwater voor toegelaten gewasbeschermingsmiddelen is eveneens toegelaten.

Q: Waarom is deze maatregel nodig?

A: Deze maatregel is nodig om de goede ecologische toestand van de waterloop te garanderen en/of niet verder achteruit te laten gaan door bijkomende afname van water. Als het debiet of de hoeveelheid water in de waterlopen verder achteruit gaat, ontstaat er o.m. een zuurstofgebrek waardoor vissen sterven en/of het leven in het water structureel verstoord wordt.

Q: Waar kan ik de besluiten die momenteel van toepassing zijn voor de provincie Antwerpen terugvinden?

A: U kan de besluiten nalezen op de website van gouverneur Cathy Berx: <https://www.cathyberx.be/taken-en-bevoegdheden/veiligheid> en op de website van de provincie Antwerpen: <https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dlm/dienst-integraal-waterbeleid/beleidsondersteuning/captatieverbod.html> die doorverwijst naar de website van de gouverneur.

Captatieverbod

Q: Wat betekent het captatieverbod uit waterlopen?

A: Dit is een verbod op het capteren (onttrekken) van water uit de waterlopen. Met het besluit van 18 juli 2019 is het captatieverbod geldig op de waterlopen in specifieke stroomgebieden. Uitzondering hierop is het beperkt capteren van drinkwater voor het eigen vee dat nog buiten staat. Het beperkt capteren van aanmaakwater voor toegelaten gewasbeschermingsmiddelen is eveneens toegelaten.

Een overzicht van de stroomgebieden en de waterlopen waar dit verbod geldt, vindt u op de volgende webpagina: <https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dlm/dienst-integraal-waterbeleid/beleidsondersteuning/captatieverbod.html>

Q: Waar en wanneer kan er juist water opgepompt worden?

A: Het politiebepsluit van 18 juli 2019 vaardigt een captatieverbod uit voor waterlopen in een aantal stroomgebieden. Captatie is hier te allen tijde verboden. Er wordt geen uitzondering toegestaan (tenzij voor drinkwater vee en gebruik als aanmaakwater voor gewasbeschermingsmiddelen).

Het capteren van water uit de kanalen blijft toegelaten, zij het enkel op daartoe geselecteerde punten die te vinden zijn op de website <https://www.vlaamsewaterweg.be/watercaptaties> . Er geldt een meldingsplicht voor captaties tot 500 m³/jaar (de som van alle captaties per gebruiker), en een vergunningsplicht voor captaties boven 500 m³/jaar. De procedures en formulieren daarvoor zijn te vinden op <https://www.vlaamsewaterweg.be/watercaptatie>.

Q: Tot wanneer is het captatieverbod geldig?

A: Het geldt voor onbepaalde duur en minstens tot het politiebepsluit formeel wordt opgeheven. De einddatum is dus nog niet gekend. De situatie van de waterlopen wordt systematisch opgevolgd. Omstandigheden zoals het weer kunnen ervoor zorgen dat het verbod wordt gewijzigd of ingetrokken. Bekijk het actuele overzicht op: <https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dlm/dienst-integraal-waterbeleid/beleidsondersteuning/captatieverbod.html>

Q: Voor wie geldt het captatieverbod uit waterlopen?

A: Voor iedereen.

Q: Wie is bevoegd voor de handhaving op dit politiebepsluit?

A: De politie is hiervoor bevoegd.

Q: Wat zijn de gevolgen van een overtreding?

A: Overtredingen op dit politiebepsluit worden bestraft met een gevangenisstraf van 8 tot 14 dagen en een geldboete van 26 tot 200 euro¹, of met één van deze straffen alleen.

Q: Wordt een vijver in een (provinciaal) domein in dit verband beschouwd als een waterloop?

A: Neen, een vijver is geen waterloop en daar geldt het captatieverbod dus niet. Vijverwater is omwille van het grote gevaar voor o.m. botulisme niet geschikt voor het besproeien van gewassen voor menselijke consumptie en allicht ook niet voor dierlijke consumptie.

Het gebruik en het oppompen van water uit een niet-afgesloten 'open water' zoals een vijver, een plas,... wordt enkel beschouwd als een grondwaterwinning als deze niet in permanente verbinding staat met oppervlaktewater. Zonder afsluiting onder de vorm van bijvoorbeeld een folie staat het water in bijvoorbeeld een vijver immers rechtstreeks in verbinding met de grondwatertafel. Conform de VLAREM-regelgeving gelden dus dezelfde principes als bij het gebruik van bemalingswater.

¹ Deze bedragen worden vermenigvuldigd met 8 conform de Wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimen op de strafrechtelijke geldboeten.

Net zoals dit het geval is bij bemaling, is een dergelijke vergunning vaak niet geregeld op het moment dat men gebruik wenst te maken van het water.

Bovendien gaat het veelal over grotere vijvers die soms deel uitmaken van openbaar domein. Ook hier is het dus mogelijk om het gebruik van dit water tijdelijk toe te staan via een politiebepaling.

Bij het ter beschikking stellen van bemalingswater werd de impact van de eigenlijke onttrekking reeds geëvalueerd bij de melding of de vergunning voor de bemaling. Dit anders bij een onttrekking uit een 'open water'. Het onttrekken van water kan een effect hebben op de ecologie in het 'open water' en bijgevolg aanleiding geven tot daling van de grondwaterstanden in de omgeving.

De effectieve mogelijkheden van wateronttrekking moeten locatiespecifiek worden bekeken.

Alvorens een beslissing te nemen en handelingen te stellen moet advies worden ingewonnen bij de afdeling van de VMM, bevoegd voor grondwater.

Q: Mag mijn vijver nog in verbinding staan met de waterlopen waar het verbod geldt?

A: Nee, dit is niet toegelaten. Wanneer er voor de vijver via een verbinding water onttrokken wordt uit de waterloop wordt dit ook beschouwd als een vorm van captatie.

Q: Geldt er nu ook een verbod op het sproeien met leidingwater of regenwater?

A: Met dit verbod mag enkel uit de waterlopen in een aantal stroomgebieden geen water onttrokken worden. Leidingwater of regenwater mag gebruikt worden om te sproeien. Als basisprincipe blijft gelden: spring zeer spaarzaam, rationeel en zuinig om met water. Zeker nu droog en warm weer wordt voorspeld op een ogenblik dat de grondwaterstanden bijzonder laag (blijven) staan en de watervoorraden niet aangevuld zijn.

Q: Mag ik door dit verbod ook geen grondwater oppompen?

A: Met dit verbod mag enkel uit de onbevaarbare waterlopen in een aantal stroomgebieden geen water onttrokken worden. Er mag wel grondwater opgepompt worden, in zoverre er aan alle eventuele vergunningsvereisten voldaan is.

Alternatieven?

Q: Klopt het dat, in de huidige omstandigheden van droogte, Aquafin water aanbiedt tegen betaling? Zo ja, waar kan ik hierover meer informatie krijgen?

A: Het klopt inderdaad dat Aquafin effluent ter beschikking stelt om in tijden van droogte toch nog water beschikbaar te stellen voor noodzakelijke toepassingen. In verschillende waterzuiveringsinstallaties kunnen bedrijven die daarvoor een contract afsloten met Aquafin, voor een forfaitaire vergoeding, gezuiverd afvalwater ophalen. Het effluentwater is geschikt voor toepassingen waarvoor geen drinkwaterkwaliteit vereist is. Het is niet geschikt voor menselijke consumptie, sanitaire toepassingen, rechtstreekse of onrechtstreekse besproeiing van groenten die rauw geconsumeerd worden, noch voor rechtstreekse besproeiing van fruit. Om risico's op het vlak van voedselveiligheid te vermijden zullen afspraken worden gemaakt over de kwaliteitsbewaking van het effluentwater.

Meer info hierover kan u [hier](https://www.aquafin.be/nl-be/partners-en-bedrijven/gezuiverd-afvalwater/voor-landbouwers-en-gemeenten) vinden: <https://www.aquafin.be/nl-be/partners-en-bedrijven/gezuiverd-afvalwater/voor-landbouwers-en-gemeenten>

Q: Is het mogelijk om bemalingswater in te zetten als alternatieve bron?

A: De voorwaarden in artikel 5.53.6.1.1. van VLAREM II stellen dat als een bemaling tijdelijk noodzakelijk is om bouwkundige werken te kunnen uitvoeren, het de voorkeur verdient om het onttrokken grondwater terug in de grond te brengen zodat er netto minder grondwater opgepompt wordt.

In het ideale geval gebeurt dit door het water te retourneren via infiltratieputten, infiltratiebekkens of infiltratiegrachten. Helaas is dit met de huidige best beschikbare technieken niet op elke locatie mogelijk door ruimtegebrek of een te hoge kostprijs. Als retourbemaling niet mogelijk is moet het bemalingswater in eerste instantie afgeleid worden naar de dichtstbijzijnde waterloop of, in het geval er een gescheiden riolering is, naar de regenwaterafvoer. Enkel als voorgaande oplossingen niet haalbaar zijn, bijvoorbeeld door het veroorzaken van wateroverlast voor derden, mag er geloosd worden op de openbare riolering.

In tijden van klimaatverstooring en mogelijk langere periodes van droogte is het logisch dat het nuttig gebruik van grondwater te verkiezen is boven het lozen ervan in de riolering of een waterloop. Hergebruik van bemalingswater kan inderdaad nuttig zijn voor een aantal toepassingen zoals landbouw, veegwagens e.d. waar water niet noodzakelijk drinkbaar moet zijn. (Her)gebruik van het opgepompte water mag echter geen doel van een bemaling worden en kan dus enkel als de andere opties waarbij het grondwater terug in de grond gebracht wordt niet mogelijk zijn.

Voor het uitvoeren van een tijdelijke bemaling in het kader van bouwkundige werken moet de uitvoerder over een omgevingsvergunning beschikken voor deze activiteit (VLAREM rubriek 53.2, eventueel in combinatie met rubriek 53.11). Deze rubrieken hebben enkel betrekking op het verlagen van de grondwatertafel. Als het grondwater ook gebruikt wordt is hiervoor in de meeste gevallen bijkomend de rubriek 53.8 van toepassing. Met deze rubriek is ook het gebruik van het grondwater vergund. In de praktijk is voor de meeste bemalingen voor bouwkundige werken deze 2e rubriek niet aangevraagd. Een vrijstelling van deze bijkomende rubriek bestaat wel voor huishoudelijk gebruik, eventueel via het aanvullen van de regenwaterput of het beregenen van particuliere tuinen, met een maximum van 500 m³/jaar.

Voor de levering van het bemalingswater aan niet-huishoudens bv. landbouwers of veegwagens is de rubriek 53.8 wel van toepassing. Gelet op de beperkte diepte van bemalingen, zal deze vaak minder diep zijn dan het locatiespecifieke dieptecriterium voor de rubriek 53.8 en volstaat voor een debiet tot 5 000 m³/jaar een melding voor de rubriek 53.8.1.a (klasse 3). Indien er meer dan 5 000 m³/jaar nuttig kan aangewend worden, of indien de bemaling dieper is dan het dieptecriterium, is een vergunning vereist. De eventuele vergunningsplicht kan nagegaan worden via het DOV loket rubriek 53.8.

Veel initiatiefnemers van bemalingen zijn zich echter nog niet bewust van deze mogelijkheid, zodat deze bijkomende rubriek meestal niet mee is opgenomen in de melding of vergunningsaanvraag. Dit betekent dat het inspelen op ad hoc-vragen van geïnteresseerde afnemers vaak officieel niet kan. Daarom kan, los van de mogelijkheden binnen het VLAREM-regeling, in periodes van extreme droogte, het gebruik van bemalingswater ook voor andere toepassingen dan huishoudelijk gebruik mogelijk gemaakt worden via een politiebepaling dat de gouverneur uitvaardigt op basis van de

provinciewet en waarbij, na een omstandige motivering, een tijdelijke gebruikstoelating verleend wordt.